

■ Økologiske hestebønner bør ikke sås senere end 15. april.
Arkivfoto: Henriette Lemvig

■ Tove Mariegaard Pedersen, specialkonsulenter hos Innovationscenter for Økologisk Landbrug. Foto: Icoel

Økologi

Bælgsæd bør

Når forårets markarbejde går i gang, er det vigtigt med en fornuftig prioritering af den rækkefølge, afgrøderne sås i.

Henriette Lemvig
henriette@effektivtlandbrug.dk

■ Når vårsæden etableres, er det først og fremmest vigtigt at vurdere, om jorden er tjenlig, inden arbejdet går i gang i den enkelte mark. Ofte vil nogle marker være farbare for andre, og når det er tilfældet, så vil det være det, der kommer til at afgøre, i hvilken rækkefølge afgrøderne bliver sået.

Sådan skriver Lars Egelund Olsen og Tove Mariegaard Pedersen, begge specialkonsulenter hos Innovationscenter for Økologisk Landbrug i en artikel på centerets hjemmeside og fremhæver, at jorden er tjenlig når, den er fugtig, uden at være for tør eller for våd, ikke hænger fast på dækkene, jorden smuldrer ved let jordbearbejdning og kørsel ikke efterlader dybe spor.

– Strukturskader i jorden skaber en dårlig start for planterne og øger risikoen for, at planterne vantrives, siger Lars Egelund Olsen.

Han uddyber, at pakning i dybere jordlag er meget svært at rette op på, og at det kan forårsage problemer med vandmættet og iltfattig jord, hvor rødderne har svært ved at trænge i dybden.

Etablering af bælgsæd

Hestebønne

Hestebønner skal gerne sås så tidligt, det er muligt at lave et godt såbed. Hestebønner har en lang vækstsæson, og såtidspunktet har derfor stor indflydelse på, om man kan opnå et fornuftigt høstidspunkt. En tidlig etablering sikrer også, at hestebønneplanterne udvikler sig tidligere og er mindre udsatte for skader ved bladlusangreb. Der bør ikke sås senere end 15. april.

– Vi ser generelt et merudbytte ved øget udsædsmængde, og det anbefales at så mellem

45 og 50 planter pr. kvadratmeter i en sådybde på otte centimeter. Vær opmærksom på, at tusindkornsvægten kan variere en del mellem sorter og partier, lyder det.

Lupin

Lupin sås også, så snart jorden er tjenlig, og jordtemperaturen er mindst fire grader. Tidlig såning er ligesom ved hestebønner med til at sikre, at lupinerne ikke modner for sent, men bliver det for tidligt, kan det dog gå ud over plantetallet. Tidlig såning er særligt vigtigt ved

■ Lars Egelund Olsen, specialkonsulenter hos Innovationscenter for Økologisk Landbrug. Foto: Icoel

Plantefokus

■ Undersøg om jorden er klar, inden du går i gang. Arkivfoto

sås først

- Derfor er det vigtigt at vente med etableringen af afgrøderne, til marken er tjenlig, lyder det.

Tove Mariegaard Pedersen understreger, at det, for de senest etablerede afgrøder, især i varme og tørre forår, er vigtigt at holde på jordens fugtighed inden etablering.

- Dette kan blandt andet gøres ved ikke at lave for dyb jordbearbejdning med harven samt udsyde en eventuel plovning til kort før såning, siger hun.

Er temperaturen lav, spirer afgrøden langsomt, og ukrudtsbekæmpelse bliver ekstra vigtigt at prioritere, så det hurtigt spirende ukrudt ikke overhaler afgrøden.

Afgrødeprioritering i forhold til såtidspunkt

Hvis flere marker er tjenlige på samme tid, bør man, ifølge specialkonsulenterne, prioritere såningen af hestebønne, lupin, markært, havre og vårhvede over andre afgrøder, da disse afgrøder kan lide store udbytte- og/eller kvalitetstab, hvis de etableres for sent.

Bælgsæden kan med fordel prioriteres over havren og vårhveden, men ofte vil det give sig selv, da bælgsæden ikke er afhængig af, at der gødes/ nedfældes gylle før såning.

- Vårbyg er den vårsædsafgrøde, som har mindst udbyttetab ved senere såning, siger Lars Egelund Olsen.

de forgrenede typer af lupin, idet de er senest modne.

Lupinerne skal podes og sås i cirka tre centimeters dybde, eventuelt lidt dybere, hvis der skal blindharves. De tåler ikke for dyb såning.

- I uforgrenede sorter anbefaler vi et plantetal på 100 planter pr. kvadratmeter og i forgrenede sorter 80 planter pr. kvadratmeter. Overvej at iså lidt vårhvede med 100 hvedeplanter pr. kvadratmeter.

Markært

Markært sås ligeledes gerne så tidligt som muligt, når jorden første gang er tjenlig. Tidlig såning giver potentiale for højere udbytter. Markært har en kortere vækstsæson end hestebønner, men bør ikke sås senere end 25. april. Det anbefales at så cirka 90 planter pr. kvadratmeter i seks centimeters dybde.

Kilde: Innovationscenter for Økologisk Landbrug

Etablering af korn

Havre

Havre er den kornart, der lider størst udbyttetab ved sen såning. Samtidig øges skal-andelen i kernerne, når såningen udsydes. Havre sås derfor, så snart jorden er tjenlig, og vil derved have potentiale for god kvalitet og højt udbytte.

Det anbefales at så havre i 4-5 centimeters dybde med et plantetal på 300-400 planter pr. kvadratmeter.

Tidligt sået havre vil have en lavere risiko for angreb af fritfluer. Havre er ikke følsom over for fritfluer efter andet bladstadium. Prognose for fremkomst af fritfluer kan følges på »Fritfluer - Risikovurdering«, men som en rettesnor bør man ikke så efter 20.-25. april.

Økologiske landsforsøg i 2020 - 2022 har vist, at havre kvitterer godt for en placeret startgødning af Øgro i kombination med forudgående efterafgrøde. Denne strategi kan muliggøre en tidligere såning.

Vårhvede

Vårhvede har mange steder de seneste år været udsat for angreb af bygfluellarver. Bygfluer har to generationer og første generation kan angribe vintersæd. Anden generation bygfluer flyver i maj-juni og kan angribe vårsæden. Fluerner lægger æg ved fanebladet, og larvens gnar i stænglen kan hæmme skridningen af kornet. Det vil være en fordel, at vårhvedeplanterne er på så sent et udviklingsstadium som muligt, når fluerner flyver. Hvis de er i stadium 37 (faneblad synligt) ved flyvning, er der mindre risiko for kraftige angreb. Angreb er derfor mest tabsvoldende i sent såede marker, fordi planterne angribes på et tidligere udviklingsstadium og derfor

skades mere. Tidlig såning af vårhvede bør derfor prioriteres højt.

Mange vælger at så vårhvede allerede i det sene efterår, men her kan det være svært at opnå brødkvalitet. Vårhvede har en længere vækstsæson end vårbyg og bør også af den grund prioriteres til tidlig såning. Forsøg har vist, at der kan være merudbytte ved at hæve plantetallet i økologisk vårhvede til 500-520 planter pr. kvadratmeter. Der anbefales at så i 3-5 centimeters dybde.

En kombination af efterafgrøder og tildeleling af startgødning giver samme udbytte som såning efter nedfældning af gylle i økologiske landsforsøg i 2019-2022. Strategien kan fremme tidligere såning.

Vårbyg

Vårbyg er den vårsædsafgrøde, som har mindst udbyttetab ved senere såning. Vårbyg har en hurtig fremspiring sammenlignet med det tidligere såede korn, hvilket er en fordel i forhold til ukrudtskonkurrence.

Vælg en sort, som er god til at dække jorden tidligt. Denne egenskab kan findes i SortInfo for sorter, der er afprøvet i økologiske landsforsøg.

Da vårbyggen har et stort næringsstofbehov tidligt i væksten, anbefales det at tildele al gylle inden eller meget tidligt i vårbyggens vækst. Den er ikke så god til at udnytte forfrugtsværdi som de øvrige vårsædsarter.

Vårbyg sås i 3-5 centimeters dybde med et plantetal på 350-400 planter pr. kvadratmeter. Vårbyg bør ikke sås efter 5. maj.

Kilde: Innovationscenter for Økologisk Landbrug